

Доц. В.В. Куриляк¹, магістрант В.В. Буткевич²

¹ Український гуманітарний інститут

Кафедра філософії, теології та історії церкви

² Міжрегіональна академія управління персоналом

Особливості прояву адиктивної поведінки вірян Церкви Адвентистів сьомого дня в умовах війни в Україні

Адиктивна поведінка в умовах війни є важливим об'єктом психологічних та соціальних досліджень. Безумовно військовий конфлікт істотно впливає на емоційний стан, поведінку та соціальні взаємодії між громадянами та вірянами країни, яка продовжує оборонятися російській агресії. Члени Церкви Адвентистів сьомого дня (далі Церква АСД) не є виключенням із правил. Адвентисти мають чітко виражені морально-етичні норми, що й мотивує дослідників проявити науковий інтерес до вивчення прояву адикцій серед вірян цієї конфесії. Наукову гіпотезу цього дослідження формуємо наступним чином: релігійна ідентичність вірян-адвентистів може впливати на способи впорядкування стресових відчуттів та вибору стратегій виживання в умовах війни.

Війна в Україні породжує значні соціальні та психологічні виклики для всіх громадян країни. Стрес, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), втрата близьких, постійна невизначеність та загроза життю сприяють зростанню різних форм адиктивної поведінки. Дослідження цих аспектів серед адвентистів може допомогти виявити унікальні стратегії адаптації, які використовуються цією релігійною спільнотою. Також Церква АСД відома своїм негативним ставленням до алкоголю, наркотиків, тютюнопаління та інших потенційних адикцій. В цьому сенсі релігійні вірування можуть діяти як захисний бар'єр проти адикцій, але водночас можуть стимулювати розвиток інших, менш очевидних форм адиктивної поведінки, таких як компульсивне залучення в релігійні ритуали або ізоляціонізм.

Специфіка адиктивних звичок серед адвентистів під час війни може суттєво відрізнятися від інших демографічних груп, що зумовлює необхідність глибинного аналізу такого типу звичок. Зокрема, цікавим є дослідження залежності від інформаційних потоків, соціальних медіа, релігійної участі

та інших нехімічних адикцій що можуть виступати як засоби справляння з підвищеним рівнем стресу та тривоги. Особливу увагу слід звернути на роль, яку може відігравати адвентистська спільнота в наданні психосоціальної підтримки своїм членам та іншим верствам населення. Церковні зібрання, спільні молитви та релігійні обряди можуть сприяти формуванню стійкості до стресових впливів війни, а також надавати емоційну та духовну підтримку, яка є критичною у вирішенні адиктивних проблем вірян Церкви АСД. Саме тому ціллю цього дослідження визначаємо встановлення особливостей прояву адиктивної поведінки вірян Церкви АСД та ролі релігійних практик в процесі подолання адикцій в умовах війни в Україні.

Аналіз наукових досліджень. В першу чергу термін «адикція» використовувався для опису поведінки людей, які були залежними від хімічних речовин, таких як: наркотики, алкоголь, або нікотин. Пізніше, термін «адиктивна поведінка» був введений В. Міллером для опису процесу зловживання різними речовинами, що впливають на психічний стан людини і сприяють розвитку залежної поведінки [1]. Донедавна вчені вважали, що залежність від хімічних речовин виникає через моральні проблеми або слабку волю [2]. Сучасний науковий погляд розглядає залежність як хронічну хворобу, нервово-психічний розлад, що змінює структуру і функції мозку, подібно до впливу серцевих захворювань на серце. В процесі задоволення базових потреб, таких як: їжа, напої або секс, мозок виділяє хімічні речовини, що викликають відчуття задоволення. Це в свою чергу спонукає до повторення цих дій. Низка речовин може викликати залежність, або перелік певних дій, також можуть стимулювати хімічні процеси у мозку та викликати фізичну або психологічну залежність. Це може призвести до змін у мозкових системах, що регулюють почуття наго-

роди, мотивації та пам'яті з часом [3]. Більшість не розуміють, як стали залежними і часто вважають, що це відбувається через відсутність моральних принципів або сили волі. Проте залежність у підсумку виявляється хронічною дисфункцією мозкової системи.

Різні релігійні течії мають власні погляди на причини адиктивної поведінки, які інколи впливають із доктринального вчення конфесії. Представники психоаналітичних теорій вважають, що основу залежності становлять невирішені конфлікти з дитинства, вроджені комплекси або дефекти в психосексуальному розвитку (З. Фрейд, Р. Гартман, А. Адлер) [4]. Е. Еріксон вважає, що особистість проходить вісім стадій розвитку, кожна з яких супроводжується кризою. Цей процес триває протягом усього життя [5].

Будь який кризовий етап може спонукати до адикцій, оскільки стресові життєві ситуації, які поєднуються з неправильними методами подолання, можуть підвищити ризик залежності через зростання імпульсивних реакцій та самолікування [6]. Н. Бугайова розглядає вплив вікових криз на формування адиктивної поведінки та вказує на зв'язок адиктивної поведінки дорослої людини із її надмірною залежністю в дитинстві від батьків, дитячими адикціями та неврозами в ранньому дитячому та дошкільному віці [12]. А. Мудрик розглядає адиктивну поведінку як одну «з форм девіантної, деструктивної поведінки» [13]. Дж. Келлі вважає, що людська особистість є системою уявлень, які формуються на основі досвіду і визначають поведінку. Концепція життя може бути внутрішньо суперечливою, що може призводити до неврозів, алкоголізму, наркоманії та інших розладів особистості [7]. Генетика також грає важливу роль у розвитку залежностей, особливо у тих, хто має родичів з історією залежності. Дослідники виявили понад 400 місць у геномі, які можуть впливати на появу адикцій [8]. С. Сандерворт, Д. Пайнз, М. Гріффітс наполягали на комплексному підході до вивчення причин адикцій. Гріффітс заперечує концепцію «особистості, схильної до залежності», натомість пропонуючи більш комплексний підхід до розуміння механізмів формування залежностей [11].

Отже, постійний стрес, сильні емоційні навантаження можуть призвести до втрати контролю над імпульсами і підштовхнути до несвідомого пошуку задоволення. Хронічний стрес зменшує рівень серотоніну у мозку, відповідального за когнітивний контроль і регуляцію стресу. Це може призвести до втрати здатності обдумувати ситуації та більшої схильності до реакційної поведінки, включаючи спроби зняти стрес шляхом практикування залежності [9]. М. Мармот вказує, що оточення та культурні особливості також мають вплив на те, як людина реагує на речовини або певну поведінку. Розповсюдженість різних форм залежності значно варіюється між різними етнічними, релігійними, культурними групами, що пояснюється впливом соціокультурного контексту [10].

Підсумовуючи огляд літератури на тему адикціології опосередковано можемо констатувати, що військові конфлікти можуть значно збільшити ризик виникнення адиктивних звичок серед вірян Церкви АСД. У воєнних умовах стрес, тривога, втрати та соціальна нестабільність можуть підштовхнути адвентистів до розвитку різних форм залежності. Але з огляду на особливий соціокультурний контекст ця група може мати відмінності від інших груп населення у реакціях на стресові чинники та процес формування тих чи інших адикцій. Більше того, не можливо однозначно і конкретно визначити, що саме спричиняє залежність, оскільки фактори ризику варіюються для кожної особи по-різному. Наукові дослідження вказують, що людей з більшим числом факторів ризику можуть бути схильними до зловживання речовинами або розвитку залежності.

Основні результати дослідження. Християнство представлене різноманітними конфесіями та течіями, серед яких особливе місце займають віряни Церкви адвентистів сьомого дня. Це християнська конфесія протестантського спрямування, представлена в 240 країнах світу. 2016 року кількість послідовників цієї церкви досягла 20 млн осіб. В Україні кількість адвентистів сьомого дня становить біля 48000 осіб (станом на 2017 рік) [14]. Адвентисти визнають Біблію беззаперечною істиною, базують свої переконання на дотриманні Десяти Божих заповідей та вірі у близьке Друге пришествя Ісуса Христа. Адвентисти ведуть активну просвітницьку, профілактичну, реабілітаційну, благодійну та оздоровчу діяльність, виступають активними захисниками релігійної свободи. Вони відзначаються своєю унікальною системою віровчень, практик та цінностей, які вимагають від них певної дисципліни та стриманості. Однією з ключових доктрин є вчення про здоровий спосіб життя, що включає в себе відмову від шкідливих звичок та залучення до здорового харчування і фізичної активності. Адвентисти прагнуть жити свідомим життям, глибоко усвідомлюючи свої дії та вплив на навколишнє середовище. Вони прагнуть відповідально відноситися до свого здоров'я, ставлення до природи та відносин з іншими людьми. Ці аспекти віри, практик та цінностей становлять основу християнства адвентистів сьомого дня та впливають на їхнє життя та взаємини з навколишнім світом.

Згідно із вченням адвентистів, людина є нерозривною єдністю тіла, душі та духу. Чоловік та жінка були створені відповідно до образу та подоби Божої, обдаровані силою волі та свободою у мисленні та діях. Проте, внаслідок відмови від влади Бога, від визнання залежності від Нього, люди втратили свій високий статус, їх образ Божий спотворився, вони стали схильними до смерті, а їх нащадки успадкували гріховну природу разом із всіма її наслідками. Проте, через Христа Бог примирив світ із Собою і через Свого Духа може відновити образ Творця в людині, якщо вона цього захоче. Любити Бога, один одного та навколишній світ в цьому суть адвентистської віри. Адвентисти в Україні активна частина

релігійної спільноти. Ця громада працює в різних сферах життя, від релігійної практики до благодійної та громадської діяльності.

В Україні адвентисти сьомого дня мають розвинуту мережу навчальних закладів, які пропагують християнські цінності та надають якісну освіту. Адвентисти мають загальноосвітні школи, які надають повну середню освіту від перших класів до закінчення школи. Ці школи зазвичай відомі своєю акцентуацією на розвиток духовності, моральності та академічних досягнень. Також існують вищі навчальні заклади, що належать до адвентистської церкви в Україні, які пропонують різноманітні програми в різних галузях, зокрема богослов'я, медицини, бізнесу, мистецтва та гуманітарних наук. Крім традиційних навчальних закладів, адвентисти також мають при церковних громадах школи суботнього навчання, де діти і дорослі можуть отримувати знання з Біблії а також виховання і адаптацію у християнському середовищі. Перелічені навчальні заклади сприяють не лише розвитку освітньої сфери в Україні, а й формуванню молодого покоління на основі християнських цінностей та етики.

В Україні адвентисти сьомого дня також мають різноманітні установи, спрямовані на підтримку здоров'я та добробуту людей, а саме через: медичні, лікувально-оздоровчі центри, пансіонати відпочинку, де надаються загальні та спеціалізовані медичні послуги. Ці заклади, як правило, відомі своїм підходом до лікування, який враховує фізичне, психічне та духовне благополуччя пацієнтів. Через діяльність реабілітаційних центрів, де надаються послуги з відновлення після травм, звільнення від залежностей, профілактики хронічних захворювань. Ці центри зазвичай пропонують індивідуалізовані програми фізичної, психологічної реабілітації та фізіотерапії. Через магазини здорового харчування, де продаються натуральні, органічні та вегетаріанські продукти. Ці заклади сприяють здоровому способу життя та відповідають християнським принципам харчування.

Медіа-ресурси адвентистів сьомого дня в Україні є важливими засобами комунікації, які сприяють духовному зростанню та просвітленню громадян. Вони розробляють та поширюють різноманітний контент, який надає підтримку в духовному житті та навчанні, сприяє формуванню позитивних цінностей та сприйняттю християнських принципів. Ці медіа-ресурси створюють платформи для спілкування, обміну ідеями та духовної підтримки для широкого кола аудиторії. Вони сприяють зближенню громадян у вірі та допомагають їм знайти розуміння та мудрість у складних ситуаціях життя. Загалом, медіа-ресурси адвентистів в Україні грають важливу роль у підтримці духовного добробуту та розвитку громадянського суспільства.

Адвентисти активно залучаються до благодійних та громадських ініціатив, спрямованих на допомогу нужденним. Вони можуть організовувати благодійні заходи, медичні місії та інші форми допомоги спільноті. Українські адвентисти активно займаються

духовною службою, проповідуючи віру та надаючи духовну підтримку своїм співвітчизникам та спільноті. Адвентисти сьомого дня мають численні релігійні практики, які вони дотримуються відповідно до своїх вірувань, а саме субота є святим днем і однією з найважливіших релігійних практик адвентистів є дотримання суботи як дня відпочинку та відділення від щоденних справ. Субота вважається святим днем для відпочинку, молитви, духовної рефлексії та відділення від земних справ. Також адвентисти активно практикують молитву як спосіб спілкування з Богом та пошуку духовної мудрості. Вивчення та розуміння Біблії є основою віри для адвентистів. Вони регулярно вивчають Святе Письмо, щоб знайти відповіді на свої духовні питання та вдосконалити своє ставлення до Бога та ближніх. Через практику спільного богослужіння адвентисти збираються разом на спільні богослужіння у церкві або в малих групах для спільної молитви, вивчення Біблії та підтримки один одного в дусі віри.

Особливе місце займають обряди, які відображають важливі аспекти духовного життя адвентистів та їхню віру у Бога та спільноту з Христом та один з одним. Хрещення: вважається важливим кроком у віросповіданні для адвентистів. Вони вірять у водне хрещення як символ очищення від гріхів та відродження у нове життя в Ісусі Христі. Вечеря Господня: обряд, який відзначає спомин про смерть та воскресіння Ісуса Христа. Адвентисти збираються разом для спільної молитви, подяки та відзначення цього обряду, під час якого споживають хліб та вино, як символи тіла та крові Христа. Оливопомазання хворих, цей обряд передбачає намащення хворих олією та молитву за зцілення та благословення від Бога. Він вважається важливим духовним засобом для підтримки хворих та надання їм духовної сили та підтримки. В Україні адвентистська спільнота є різноманітною та динамічною, вона відіграє важливу роль у духовному, соціальному та культурному житті країни. Хоча чисельність адвентистів у Україні може бути не такою великою порівняно з іншими конфесіями, їхній внесок у розвиток громадськості має велике значення і цінність.

До особливості формування та подолання адиктивної поведінки серед адвентистів під час війни. Війна залишає величезний вплив на життя людей, включаючи їхні звички та спосіб життя. У таких умовах особливо важливо розуміти, які аспекти адиктивної поведінки можуть виникнути серед різних соціокультурних груп. Однією з таких груп є християни-адвентисти сьомого дня, які мають свої власні особливості в реагуванні на стресові ситуації війни. Причини, що спонукають адвентистів до адикцій, можуть бути різними і включати в себе такі фактори війни, як стрес, тривога, депресія, непримиренність, травми, соціальний тиск та інші життєві обставини. На жаль, навіть дотримання здорового способу життя та активна духовна практика не завжди гарантують відсутність адиктивних звичок. Для багатьох християн-адвентистів важливо зберегти свою віру та духовність навіть у найважчі

часи. Війна може стати випробуванням для їхньої віри, однак вона також може надихнути їх на поглиблення духовних практик та пошук сенсу у складних обставинах.

Для віруючих, зокрема для адвентистів сьомого дня, релігійні переконання та практики можуть впливати на їх підходи до стресових ситуацій, включаючи період війни. Віра може стати джерелом підтримки та надії, але також може створювати додатковий тиск і внутрішню конфліктність, коли релігійні потреби не можуть бути задоволені в повноті. Відчуття безпорадності та тривоги може спонукати до звернення до адиктивних засобів як засобу подолання емоційного дискомфорту. З іншого боку, віра може також стати джерелом сили та підтримки для адвентистів сьомого дня, допомагаючи їм знаходити внутрішні ресурси для подолання стресу та уникнення адиктивної поведінки. Молитва, духовні практики та спільнота можуть стати важливими засобами підтримки в цей важкий період.

Однією з основних особливостей адвентистів сьомого дня є їхня відданість здоровому способу життя. Це може стати як перевагою, так і обмеженням в умовах війни. З одного боку, це може підтримувати їх у уникненні шкідливих звичок, таких як споживання алкоголю або наркотиків, але, з іншого боку, може створити додатковий стрес, якщо вони не можуть дотримуватися своїх віросповідних обмежень через обмежений доступ до здорової їжі або відсутність можливостей для фізичної активності. Серед віруючих, включаючи адвентистів сьомого дня, можуть проявлятися різні види адиктивної поведінки, які можуть дещо відрізнятися від загального переліку адикцій, а також мати свої особливі властивості.

Згідно проведеного нами анонімного бліц-опитування в одній із соціальних мереж серед тридцяти адвентистів сьомого дня середнього віку, війна спричинила в житті більшості з них (90%) таку адикцію як залежність від перегляду новин, інтернету та соціальних мереж. Це може бути обумовлено декількома факторами, а саме: соціальна активність, оскільки адвентисти мають розвинену соціальну мережу та активно взаємодіють з іншими членами церкви та спільноти. Прагнення бути в курсі подій та спілкуватися з оточуючими може призвести до постійного перегляду новин та соціальних мереж. Розвинена емпатія та співчуття. Як релігійна група, адвентисти можуть мати високий рівень емпатії та співчуття до тих, хто потерпає внаслідок війни чи інших негативних подій. Прагнення зрозуміти ситуацію та допомогти може вести до постійного перегляду новин для отримання актуальної інформації і реагування: молитвою, конкретною допомогою. Рівень підвищеної тривожності в умовах війни або глобальних конфліктів, адвентисти, так само як і інші, можуть відчувати підвищений рівень тривожності. Прагнення контролювати ситуацію та бути в курсі подій може призвести до перегляду новин та інформаційних джерел. Також адвентисти часто виховуються в середовищі, де наголошується

на самосвіті та постійному самовдосконаленні. Їхнє бажання розширювати свій кругозір та збільшувати свої знання може призвести до активного споживання інформації через інтернет та соціальні мережі.

Проблема розриву сімейних та церковних зв'язків через війну може значно підсилити потребу адвентистів у спілкуванні та співчутті. Вони можуть активно використовувати соціальні мережі, щоб дізнаватися про стан рідних та поділитися підтримкою з тими, хто опинився у складних життєвих обставинах через війну. Така обстановка може перешкодити здатності обмежувати час, витрачений в мережі.

Хоча адвентисти сьомого дня дотримуються віровчення, що забороняє вживання алкоголю та наркотиків, проте в стресових ситуаціях у деяких адвентистів може збільшуватися ризик впадання у спокусу з цього приводу в тому випадку, якщо особа мала в минулому подібний стабільний досвід адикцій. У військових конфліктах алкоголь та наркотики можуть стати способом знеболення фізичного та емоційного болю. Вони можуть використовуватися як засіб самолікування або для уникнення неприємних думок та спогадів.

Так, проводилися дослідження щодо адикцій у різних релігійних групах, включаючи адвентистів сьомого дня. Деякі з цих досліджень зосереджені на вивченні специфічних адикцій, таких як алкоголізм чи тютюнопаління серед адвентистів, в порівнянні з іншими релігійними та нерелігійними групами. Одним із відомих досліджень є «Адвентистське дослідження здоров'я» (Adventist Health Study), яке проводилося науковцями з Школи громадського здоров'я Університету Лома-Лінда. Воно досліджувало зв'язок між релігійними практиками адвентистів та їхнім фізичним та психічним здоров'ям, а також вживанням алкоголю, тютюну та іншими речовинами. Дослідження виявило, що адвентисти, які строго дотримуються принципів здорового способу життя, таких як вегетаріанство та відмова від алкоголю та тютюну, мають меншу схильність до розвитку деяких хвороб та адикцій порівняно з іншими групами [15].

Часто адвентисти, які ведуть веганський або вегетаріанський спосіб життя, в якому передбачена відмова від тваринної білкової їжі, можуть компенсувати таку нестачу збільшенням вуглеводної їжі і використовувати її як засіб заспокоєння або втіхи в періоди стресу або тривоги. Це може призводити до набрання зайвої ваги та розвитку ожиріння. Це приводить до харчової адикції — залежності від споживання солодкого. Варто також відзначити ризик виникнення у адвентистів під час війни релігійної адикції. Адикція до релігійних практик, відома також як релігійна залежність, це стан, при якому особа стає залежною від релігійних обрядів, ритуалів або інших релігійних дій. Хоча для більшості людей релігійні практики є джерелом духовного збагачення та підтримки, для деяких вони можуть стати об'єктом компульсивної залежності.

Релігійні практики адвентистів сьомого дня, як і у багатьох інших релігійних груп, можуть мати певний потенціал для спричинення адикцій. Однак, варто зазначити, що це не обов'язково означає, що всі або навіть більшість адвентистів стикаються з цими проблемами.

Спробуймо проаналізувати декілька релігійних практик адвентистів, які можуть стати факторами ризику для розвитку адикцій. Акцент на суворому дотриманні суботнього дня (ситуація в Східній Європі). Адвентисти сьомого дня святкують суботу як день відпочинку та спілкування з Богом. Це може призвести до відчуття внутрішньої напруги або відчуття провини, якщо особа не може виконувати релігійні обов'язки в цей день внаслідок війни. Це може стати фактором, що спонукає до пошуку втечі в адиктивні звички для зняття стресу або відволікання від внутрішнього дискомфорту.

Суворе ставлення до вживання їжі в контексті дієтичних обмежень. Адвентисти сьомого дня мають тенденцію дотримуватися здорового способу життя, включаючи вегетаріанство та відмову від алкоголю та тютюну. Однак, ці обмеження можуть стати джерелом напруги або відчуття вини, якщо особа не може їх дотримуватися та спричинити бажання шукати втечі в адиктивні звички.

Інтенсивність та надмірна активність у виконанні деяких релігійних практик. Зокрема, деякі адвентисти можуть занадто зануритися у релігійні практики, такі як молитва, читання Святого Письма та участь у релігійних зборах під час війни. Це може призвести до втрати балансу в житті та відчуття перевтоми, що може стати фактором ризику для адикцій. З іншого боку, релігійна спільнота адвентистів може також виступати як сильний фактор захисту від адикцій, надаючи підтримку, визнання та духовну силу для подолання проблем. Адвентисти, як і представники будь-якої іншої релігійної групи, можуть стикатися з викликами у збалансованому співвідношенні релігійних практик з іншими аспектами життя. Важливо знаходити золоту середину та забезпечувати здоровий підхід до віри, який не призводить до шкоди для фізичного чи психічного здоров'я. Складним питанням може виявитися пожертвування життям заради релігійних принципів. Однак, важливо розрізняти між жертвою заради віри та адикцією.

Жертовність заради віри може включати в себе такі рішення, як відмова від роботи в певних сферах, відмова від деяких розваг чи розважальних засобів через їхню невідповідність релігійним принципам, або навіть ризик життя через відмову від медичного втручання на релігійних підставах. Це може бути важким, але свідомим індивідуальним вибором людини, яка живе відповідно до своїх переконань.

Як висновок адикція, може проявити себе серед адвентистів у вигляді компульсивної поведінки, яка заважає нормальному функціонуванню та може призвести до негативних наслідків для особистого життя, здоров'я та відносин з іншими людьми. Наприклад, якщо людина занадто залежить від

релігійних обрядів чи практик і втрачає здатність функціонувати в інших аспектах життя (наприклад, в сім'ї, роботі тощо), це може свідчити про адиктивну поведінку.

Цікаво також розглянути такі ризики для формування адикцій у адвентистів як надмірне занурення у місіонерську діяльність, постійне посилення на духовні праці, занадто глибоке занурення у молитву. Ось кілька ознак, які можуть свідчити про можливу адиктивну поведінку в цих напрямках: компульсивність (непереборний потяг до зазначених надмірних дій), відчуття вини або стресу (у разі невиконання цих дій), втрата балансу (діяльність стає такою великою частиною життя, що вона призводить до втрати балансу з іншими аспектами життя, такими як сім'я, робота, відпочинок тощо), ізоляція (якщо особа віддає перевагу релігійній діяльності над соціальними взаєминами або іншими важливими аспектами життя).

Адвентисти, як правило, мають миролюбні переконання і дотримуються принципу ненасильства. Багато з них, як і представники інших релігійних спільнот, уникають військової служби через свої релігійні переконання. Однак, існують винятки, і деякі адвентисти можуть брати участь у військових конфліктах через обов'язкову мобілізацію або інші обставини. Участь у військовому конфлікті може впливати на адвентистів у різних аспектах, що можуть мати відношення до адикцій. Серед провокуючих факторів — такі як: стрес, тривога, травми, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), ізоляція та втрата соціальної підтримки. Військові — адвентисти, як правило, уникають вживання алкоголю та наркотиків через свої релігійні переконання. Але в умовах військового конфлікту або участі у війні, інші форми адиктивної поведінки можуть все ще виникати. Ось деякі з них:

1. Компульсивне споживання кави або енергетичних напоїв. У військових умовах, де сон і втома можуть бути постійними проблемами, деякі військові адвентисти можуть спробувати компенсувати це шляхом вживання кави або енергетичних напоїв. Це може стати компульсивним і привести до залежності.

2. Переїдання або вживання не здорової їжі. Умови військового конфлікту можуть призвести до стресу та емоційних труднощів, що може спонукати людей до переїдання або споживання не здорової їжі як способу знеболення або заспокоєння.

3. Залежність від інтернету або відеоігор. Участь у військових операціях може призвести до відчуття відчуженості та нудьги, що може спонукати деяких військових адвентистів до використання інтернету або відеоігор як способу втекти від реальності та заповнити час.

4. Релігійна адикція. У військовому середовищі, де стрес та загроза можуть бути особливо великими, деякі адвентисти можуть звертатися до релігійних практик як засобу знайти внутрішню міць та підтримку. Хоча віра може бути цілющим джерелом сили для багатьох, у деяких випадках вона може стати

перебільшеною і призвести до релігійної адикції. Факт участі в війні та потреба вбивати може викликати серйозний психологічний стрес та травму для адвентистів та інших осіб з релігійними переконаннями про миролюбство та ненасильство. Цей стрес може призвести до різних форм адиктивної поведінки. Почуття провини може бути дуже сильним і важким для тих, хто має релігійні переконання про миролюбство та ненасильство, але змушений діяти в умовах військових конфліктів, які можуть включати насильство та смерть. Участь у військових діях, особливо у ситуаціях, пов'язаних з власною або чужою смертю, може викликати ПТСР. Почуття провини за участь у таких подіях можуть поглибити симптоми ПТСР та викликати інші психологічні труднощі. Внутрішні конфлікти можуть призвести до сумнівів у власних релігійних переконаннях та

вірності власним цінностям. Це може викликати почуття провини та вини перед Богом або своєю спільнотою. Почуття провини може стати частиною багатьох форм адиктивної поведінки. Наприклад, люди можуть використовувати алкоголь або наркотики як спосіб зняти стрес або подолати почуття провини. Таким чином, почуття провини може бути фактором, який підтримує або посилює адиктивну поведінку. Таблиця 1 показує, як релігійні переконання та практики можуть впливати на схильність до різних видів адикцій у віруючих адвентистів порівняно зі секулярними людьми. Хоча неможливо стверджувати, що будь-яка з груп є повністю захищеною від будь-якої адиктивної поведінки, релігійні переконання та практики можуть впливати на ризик та спосіб управління адикціями.

Таблиця 1

Вид адикції	Віруючі адвентисти	Секулярні люди
Алкогольна залежність	Нижча схильність через релігійні переконання, які забороняють споживання алкоголю. Відмова від алкоголю — частина релігійного образу життя.	Вища схильність через загальну доступність та соціокультурний тиск на споживання алкоголю.
Наркотична залежність	Нижча схильність через релігійні переконання, які забороняють споживання наркотиків та інших психоактивних речовин.	Вища схильність через можливість доступу до наркотиків та психоактивних речовин у секулярному середовищі.
Тютюнова залежність	Нижча схильність через релігійні переконання, які забороняють споживання тютюну та підтримують здоровий спосіб життя.	Вища схильність через широке поширення тютюну та тютюнових виробів у секулярному середовищі.
Азартні ігри	Зазвичай нижча схильність через релігійні переконання, які можуть забороняти або обмежувати азартні ігри як шкідливу та зайву форму розваги.	Вища схильність через доступність азартних ігор та соціокультурний тиск.
Харчова залежність	Зазвичай нижча схильність через акцент на здоровому способі життя, який підтримується релігійними переконаннями.	Вища схильність через можливість використання їжі як способу втіхи або уникнення стресу у секулярному середовищі.
Релігійна адикція	Певний ризик виникнення через зануреність у релігійних практиках та переконаннях, що може викликати залежність від релігії.	Менший ризик, але можливість залежності від релігійних практик, таких як молитва, медитація та релігійні обряди.
Залежність від новин	Певний ризик через підвищений рівень емпатії, але релігійні практики можуть сприяти відсіюванню негативного впливу новин та медіа.	Вищий ризик через часту експозицію до стресових або негативних новин та соціальних подій, що може призвести до залежності від інформації та почуття постійної тривоги.
Залежність від Інтернету та соцмереж	Певний ризик через значну соціалізованість та взаємну підтримку в межах церковної спільноти.	Вищий ризик через можливість надмірного використання Інтернету та соцмереж для розваг, втрати часу, порушення взаємодії з реальним світом та виникнення залежності.

Адвентистська церква відчуває відповідальність за допомогу своїм членам у подоланні адикцій та забезпеченні підтримки для тих, хто стикається з цими проблемами. Церква має різноманітні програми, групи підтримки та ресурси, що спрямовані на надання допомоги в боротьбі з адикціями та підтримку віруючих у процесі зцілення. Дотримання суботнього спочинку є можливістю для відновлення сил та духовного зарядження у адвентистів. Вони прагнуть до гармонії між тілом, розумом та духом, вірячи, що це сприяє загальному благополуччю. Вони вважають, що духовна практика, така як молитва та читання Святого Письма, сприяє підтримці психічного та емоційного здоров'я. В цілому, для адвентистів здоровий спосіб життя не тільки важлива частина їхньої віри, а й спосіб вираження вдячності за подароване їм життя та засіб служіння Богові через збереження тіла та душі.

В адвентистській громаді існують різноманітні заклади та програми, які сприяють боротьбі з адикціями та допомагають вірянам подолати їх. Деякі адвентистські церкви та спільноти мають власні центри здоров'я, де надається медична консультація, психологічна підтримка та програми реабілітації для людей, що страждають від адикцій. Деякі адвентистські організації мають спеціалізовані програми реабілітації для осіб із різними формами адиктивної поведінки, такими як алкоголізм, наркоманія, азартні ігри тощо. У деяких адвентистських церквах діють групи підтримки для людей, що борються з адикціями. Адвентисти активно працюють над популяризацією знань про здоровий спосіб життя та негативні наслідки адикцій через різноманітні програми освіти. Ці програми можуть включати в себе семінари, лекції, вебінари та інші форми освітньої діяльності.

Для багатьох адвентистів важливою частиною подолання адикцій є духовна підтримка та молитва. Духовні лідери та спільнота можуть надати духовну настанову та молитовну підтримку у процесі зцілення. Ці різноманітні ініціативи та програми допомагають адвентистам подолати адикції та зберегти здоровий спосіб життя, який вони вважають важливою частиною своєї віри. Хоча можуть існувати різні підходи до психології серед адвентистів, багато з них відкриті до використання психологічних знань та методів для поліпшення якості свого життя та допомоги іншим. Багато церковних спільнот навіть пропонують психологічну підтримку та консультування для своїх членів у разі потреби.

Під час війни капеланське служіння є складовою частиною діяльності адвентистів, особливо у військових силах, медичних установах, установах правопорядку та інших галузях. Капелани адвентистської церкви надають духовну підтримку, допомагають в релігійних обрядах, молитвах та консультуванні у складних життєвих ситуаціях. Вони також можуть займатися підтримкою для військових осіб, ветеранів, хворих у лікарнях та інших груп, які потребують духовної підтримки. Капеланське служіння може бути важливим елементом в боротьбі

з адикціями та підтримці тих, хто стикається з цими проблемами. Ось кілька способів, як капелани можуть допомагати у цьому через надання різного рівня підтримки.

До прикладу, капелани можуть надати духовну підтримку особам, що борються з адикціями, допомагаючи їм знайти сенс і значення у їхньому житті, збудувати позитивне самовизначення та підтримувати їхню віру у власні сили та можливість подолати залежність. Капелани можуть стати слухачами для осіб, що потребують підтримки у боротьбі з адикціями, допомагаючи їм висловити свої почуття, сприйняти їхні страхи та тривоги, та знайти позитивні способи управління емоціями. Що є видом надання емоційної підтримки. Через молитву та духовні практики капелани можуть проводити молитви та духовні практики з особами, які стикаються з адикціями, сприяючи їхньому духовному зціленню та відновленню. Також капелани можуть організовувати групи підтримки та духовні зустрічі для людей, що борються з адикціями, створюючи безпечну і підтримуючу спільноту, де вони можуть ділитися досвідом, надією та підтримкою один від одного. Таким чином, капеланське служіння може бути важливою складовою в підтримці та відновленні осіб, які стикаються з адикціями, надаючи їм духовну, емоційну та практичну підтримку у їхньому шляху до одужання.

Висновок. Отже, адиктивна поведінка у контексті війни є реакцією на стрес та травму. Часто — це реакцією на спробу процесу самолікування або втілення внутрішніх та зовнішніх конфліктів. Для подолання цих проблем важливо отримати психологічну підтримку та консультування спеціалістів у сфері психічного здоров'я. З урахуванням обговорених аспектів, можна зробити наступні висновки щодо прояву адикцій серед вірян Церкви АСД під час війни в Україні. По-перше релігійні переконання та практики грають значну роль у зниженні ризику розвитку традиційних адикцій, таких як споживання алкоголю, тютюну чи наркотиків серед адвентистів. По-друге сприйняття війни може призводити до збільшення стресу та тривоги, що, у свою чергу, може збільшити схильність до адиктивної поведінки серед адвентистів через надмірне споживання їжі, занурення у світ інтернету, новин та соціальних мереж. По-третє психосоціальна підтримка від церковної спільноти може бути важливим чинником у протидії адикціям серед адвентистів під час війни. Релігійні лідери можуть надавати психологічну та духовну підтримку для тих, хто стикається зі стресом і травмами внаслідок війни. По-четверте система цінностей адвентистів, яка підтримує здоровий спосіб життя, може сприяти більш ефективному управлінню стресом та емоціями під час війни, що може зменшити ризик виникнення адикцій.

Отже, можна припустити, що адвентисти мають певні переваги в управлінні адиктивною поведінкою під час війни в порівнянні з іншими групами населення, але вони також піддаються ризику під впливом стресу та травматичних подій. Для ефек-

тивного управління адикціями в цій групі можуть бути корисними психосоціальна підтримка, цінності та практики, які сприяють здоровому способу життя, і своєчасна допомога духовних лідерів та спільноти. Релігійні практики, пропаганда здорового способу

життя та моральні принципи можуть бути факторами ефективного захисту від розвитку адикцій. Це в свою чергу може сприяти загальному благополуччю та добробуту вірян адвентистської спільноти.

Список використаної літератури:

1. Завадська Л.А. Профілактика адиктивної поведінки. Соціальна педагогіка / Л. А. Завадська. — Луцьк, 1999. — С. 105–111.
2. Henden E. Addiction: Choice or Compulsion? / E. Henden, H. Melberg, O. Rogeberg. // *Frontiers in Psychiatry*. — 2013. — №4. — P. 77.
3. Hyman, S. E., Malenka, R. C., and Nestler, E. J. Neural mechanisms of addiction: the role of reward-related learning and memory. / S. E. Hyman, R. C. Malenka, E. J. Nestler // *Annu. Rev. Neurosci.* — 2006. — №29. — P. 565–598.
4. Адлер А. Наука жити. Комплекс меншовартості і комплекс переваги / А. Адлер. — Київ, 2007, Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навч. посібник / Н. Ю. Максимова. — Київ, 2002. — 308 с.
5. Erikson E. Growth and Crisis of the Healthy Personality / E. H. Erikson. // *Psychological Issues*. — 1959. — №1. — P. 50–100.
6. Al' Absi M. Stress and Addiction: Biological and Psychological Mechanisms / Mustafa Al' Absi., 2007. — (Academicpress).
7. Kelly G. The Psychology of Personal Constructs / G. A. Kelly., 1955. — P. 515.
8. Sey N. Chromatin architecture in addiction circuitry identifies risk genes and potential biological mechanisms underlying cigarette smoking and alcohol use traits / N. Sey, B. Hu, G. Ben Hutta. // *Molecular Psychiatry*. — 2022. — №27. — P. 3085–3094.
9. Sinha R. Stress as a common risk factor for obesity and addiction / R. Sinha, A. Jastreboff. // *Biol Psychiatry*. — 2013. — №79. — p. 827–835.
10. Marmot M. Status syndrome: A challenge to medicine / M. G. Marmot. // *Journal of the American Medical Association*. — 2006. — №295. — P. 1304–1307.
11. Griffiths M. D. A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. / M. D. Griffiths // *Journal of Substance Use*. — 2005. — Vol. 10, no. 4. — P. 191–197.
12. Бугайова Н.М. Психологічні закономірності розвитку адикцій в онтогенезі / Н.М. Бугайова // *Проблеми загальної та педагогічної психології*. — 2010. — т. XII, ч.4. — С. 48–57.
13. Психологія залежної поведінки : навчальний посібник / Алла Богданівна Мудрик. — Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2022. — 236 с.
14. 2018 Annual Statistical Report. — Silver Spring, MD : Seventh-day Adventist Church, 2018. — 104 p.
15. Adventist Health Study. A Longitudinal Study of Lifestyle and Disease / Adventist Health Study. — [S. l.] : Loma Linda University School of Public Health, 1974.
16. Психологія адиктивної поведінки: Методичні рекомендації до курсу «Психологія адиктивної поведінки» для студентів IV курсу спеціальності «Психологія». — Чернівці: Чернівецький національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2010. — 84 с.

Особливості прояву адиктивної поведінки вірян Церкви Адвентистів сьомого дня в умовах війни в Україні

Доц. В.В. Куриляк¹, магістрант В.В. Буткевич²

¹ Український гуманітарний інститут

Кафедра філософії, теології та історії церкви

² Міжрегіональна академія управління персоналом

Дослідження присвячене аналізу адиктивної поведінки серед членів Церкви Адвентистів сьомого дня в умовах війни в Україні. Робота встановлює зв'язок між релігійною ідентичністю та стратегіями виживання в умовах конфлікту, а також розглядає роль церковних практик у подоланні адикцій. Зокрема, з'ясовується, як релігійні переконання можуть запобігати або, навпаки, сприяти розвитку адикцій, які форми адиктивної поведінки є типовими для даної релігійної групи під час війни, та як психосоціальна підтримка від церковної спільноти може впливати на подолання стресу та тривоги. Результати дослідження показують, що адвентисти мають певні переваги у маніпулюванні адиктивною поведінкою під час війни, але також піддаються ризику впливу стресу та травматичних подій. Завершуючи, робота висуває пропозиції щодо практичних заходів, спрямованих на захист від адикцій серед вірян даної конфесії, зокрема через збереження здорового способу життя та активну підтримку з боку духовного лідерства та спільноти. Особлива увага приділяється стратегіям, які адвентисти використовують для подолання стресу та збереження психологічної рівноваги. Це дослідження сприяє глибшому розумінню механізмів, через які війна впливає на прояв адиктивної поведінки, і важливе для розробки стратегій ментальної підтримки вірян християнських конфесій в умовах тривалого конфлікту.

Ключові слова: адиктивна поведінка, віряни, Церква Адвентистів сьомого дня, війна, Україна.

The manifestation of addictive behavior among Seventh-day Adventist believers in the conditions of war in Ukraine

Assoc. prof. V.V. Kuryliak¹, V.V. Butkevich²

¹ Ukrainian Institute of Arts and Sciences, Bucha, Ukraine

² Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine

The study is dedicated to analyzing addictive behavior among members of the Seventh-day Adventist Church in the context of war in Ukraine. The paper establishes a connection between religious identity and survival strategies in conflict conditions, and also examines the role of church practices in overcoming addictions. Specifically, it explores how religious beliefs can prevent or, conversely, contribute to the development of addictions, what forms of addictive behavior are typical for this religious group during war, and how psychosocial support from the church community can influence the overcoming of stress and anxiety. The research findings show that Adventists have certain advantages in managing addictive behavior during war, but they are also susceptible to the influence of stress and traumatic events. In conclusion, the paper proposes practical measures aimed at protecting believers of this denomination from addictions, particularly through maintaining a healthy lifestyle and active support from spiritual leadership and the community. Special attention is paid to the strategies Adventists use to overcome stress and maintain psychological balance. This study contributes to a deeper understanding of the mechanisms through which war affects the manifestation of addictive behavior and is important for developing strategies of mental support for Christian believers in conditions of prolonged conflict.

Key words: addictive behavior, believers, Seventh-day Adventist Church, war, Ukraine.

Контактна інформація: Куриляк Валентина Василівна —
доктор філософії, доцент, завідувач кафедри філософії теології та історії церкви
Український гуманітарний інститут,
вул. Інститутська, 14, Буча, Київська область, 08292,
E-mail: v.kuryliak@ugi.edu.ua

Стаття до редакції надійшла 13.06.2024 р.